

Warszawa, 31 sierpnia 2022 r.
KL/332/164/ET/2022

Pan
Janusz Cieszyński
Sekretarz Stanu ds. Cyfryzacji
Pełnomocnik Rządu do Spraw Cyberbezpieczeństwa
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z zaproszeniem do składania uwag w ramach konsultacji publicznych do projektu ustawy o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie Krajowego Centrum Przetwarzania Danych (UD 424, dalej jako „**Projekt Ustawy**”), Związek Pracodawców Technologii Cyfrowych Lewiatan przedstawia w załączeniu uwagi do niniejszego Projektu Ustawy.

Ponadto, deklarujemy gotowość wsparcia Pana Ministra w dalszych pracach rządowych nad zmianami projektu ustawy.

Z poważaniem,

Jolanta Jaworska
Prezes Związku Pracodawców Technologii Cyfrowych Lewiatan

Załącznik: Stanowisko Związku Pracodawców Technologii Cyfrowych Lewiatan w sprawie projektu ustawy o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie Krajowego Centrum Przetwarzania Danych (UD 424).

Do wiadomości:

Pan **Paweł Lewandowski** - Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Pan **Piotr Idzikowski** - Główny Specjalista w Wydziale Legislacyjno-analitycznym Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Pan **Maciej Górski** - Dyrektor Departamentu Zarządzania Systemami Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
Pani **Katarzyna Kopytowska** - Zastępca Dyrektora Departamentu Zarządzania Systemami Kancelarii Prezesa Rady Ministrów

member of

Konfederacja Lewiatan
ul. Zbyszka Cybulskiego 3
00-727 Warszawa

tel. (+48) 22 55 99 900
fax (+48) 22 55 99 910
lewiatan@konfederacjalewiatan.pl
www.konfederacjalewiatan.pl

NIP 5262353400
KRS 0000053779
Sąd Rejonowy dla
m.st. Warszawy w Warszawie
XIII Wydział Gospodarczy KRS

Stanowisko Związku Pracodawców Technologii Cyfrowych Lewiatan w sprawie projektu ustawy o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie Krajowego Centrum Przetwarzania Danych (UD 424).

Proponujemy następujące modyfikacje zapisów Projektu Ustawy (ewentualne zmiany w stosunku do tekstu źródłowego zaznaczono).

Ponadto, poniższe uwagi zostały podzielone na trzy części. W pierwszej znajduje się podsumowanie uwag, w drugiej znajdują się uwagi ogólne dotyczące projektu, w trzeciej uwagi szczegółowe związane z poszczególnymi zapisami.

I. Podsumowanie uwag

W naszej opinii uchwalenie ustawy o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie Krajowego Centrum Przetwarzania Danych (jak w projekcie z dnia 22.08.2022 r.) jest niepotrzebne. Inwestycja, której dotyczy ustawa nie jest unikalna, o większej skali czy o większej złożoności niż podobne inwestycje, które miały miejsce w Polsce w ciągu ostatnich kilku lat. **Realizacja Projektu Ustawy może nastąpić w przewidzianym czasie bez konieczności uchwalenia ustawy.** Projektodawca nie przedstawił także przekonujących dowodów na pilność inwestycji wynikającą ze względów cyberbezpieczeństwa lub gwałtownie rosnących potrzeb e-administracji. Nie mają zatem miejsca nagłe potrzeby podobne do tych, jakie wynikały z pandemii COVID-19 czy sytuacji na granicy polsko-białoruskiej.

Naszym zdaniem **uchwalenie ustawy może doprowadzić do znacznie wyższych kosztów** niż w przypadku zachowania standardowych procedur postępowania o zamówienie publiczne.

Projektodawcy ustawy przedstawiając założenia Projektu Ustawy nie uwzględnili innych metod i środków, które pozwalają na osiągnięcie wskazanych w uzasadnieniu celów takich jak podniesienie cyberbezpieczeństwa i odporności zasobów administracji państwowej, jak również zwiększenie mocy obliczeniowej dostępnej dla tej administracji. Projekt Ustawy, bez dyskusji nad innymi rozwiązaniami, jest powieleniem monolitycznej polityki budowania e-administracji, której największymi propagatorami w UE są Francja i Niemcy. Inne kraje Unii wprowadzają dużo większe zróżnicowanie, m.in. tworząc e-ambasady lub wykorzystując chmurę publiczną.

Uznajemy, że wydatki na stworzenie i późniejsze wyposażenie Krajowego Centrum Przetwarzania Danych stanowią zbyt wielką część budżetu Krajowego Planu Odbudowy przeznaczonego na tworzenie e-usług i podniesienia cyberbezpieczeństwa i odporności (oceniane przez nas na 40% całego budżetu na wskazane cele!). Tak jak wskazaliśmy powyżej te same cele można osiągnąć innymi metodami, stąd rekomendacja przeprowadzenia ponownej analizy potrzeb i odpowiedniego przystosowania projektu.

W części poświęconej uwagom szczegółowym wskazaliśmy na niejasności zapisu ustawy, ale również wskazaliśmy zapisy, które mogą wskazywać np. na chęć udzielania pomocy publicznej przedsiębiorstwom (co będzie miało wpływ na konkurencję na rynku). A także związane z lokalizacją centrów przetwarzania danych czy momencie wejścia ustawy w życie.

II. Uwagi ogólne

1. Uwaga ogólna: Cel wprowadzenia ustawy

Rekomendacja:

Nie ma racjonalnego powodu wprowadzenia niniejszej ustawy. Rekomendujemy zakończenie prac nad ustawą i przejście do normalnego trybu tworzenia Krajowego Centrum Przetwarzania Danych (dalej jako „KCPD”), które jako element szerszej strategii dla cyfrowej administracji jest właściwym i koniecznym projektem.

Uzasadnienie:

Niestety, zarówno z Uzasadnienia projektu, jak i oceny skutków regulacji wynika, że jedynym celem wprowadzenia ustawy jest chęć bardzo szybkiego wydatkowania pieniędzy z KPO z pominięciem lub ograniczeniem działania m.in. prawa zamówień publicznych i prawa budowlanego. Pozostałe argumenty, takie jak podniesienie cyberbezpieczeństwa czy potrzeby administracji w zakresie mocy obliczeniowej są podniesione w sposób nieprzekonujący i rytualny, co zostanie także omówione w dalszej części uwag.

Projekt wprost wymienia rzeczywisty powód wprowadzenia ustawy w Uzasadnieniu, choć uzasadnienie podaje zbyt słabe argumenty by wprowadzić ustawę (Projekt Ustawy, str. 63 i nast.): „*Stosowanie terminów i procedur z ustawy Pzp uniemożliwiłoby zapewnienie terminowej realizacji wysokospecjalistycznych zamówień finansowanych w ramach Krajowego Planu Obudowy i Zwiększenia Odporności, a także dochowania kamieni milowych.*”.

Proponowana struktura wydatków (str. 103) również to potwierdza:

(ceny stałe z 2022 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł brutto]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Wydatki ogółem (brutto)	1,3 7	135, 52	275, 13	397,5 5	255, 36	49,5 8	54,5 3	59,9 9	65,9 9	96,7 8	106, 46	1498 ,25
budżet Państwa*	0,0 0	0,00	0,00	0,00	45,0 7	49,5 8	54,5 3	59,9 9	65,9 9	96,7 8	106, 46	478, 40
KPO	1,3 7	135, 52	275, 13	397,5 5	210, 29	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1019 ,86

Struktura ta wskazuje, że 1019 mln złotych z KPO zostanie wydane w ciągu trzech lat, zaś z budżetu państwa 433 mln złotych (z budżetu 478 mln złotych) to będą wydatki od 5 do 10 roku trwania projektu.

Rekomendujemy działania przy tworzeniu KPCD w normalnym trybie **bez konieczności uchwalenia ustaw specjalnych** (na wzór przywołanych na str. 82 Projektu) z następujących powodów:

1) Unikalność i złożoność inwestycji

- a) Większe inwestycje związane z budową centrów przetwarzania danych były wykonywane w Polsce w krótszym czasie niż zakładana budowa KCPD.

Polska stała się miejscem inwestycji i budowy tzw. regionów chmurowych dla wielu komercyjnych dostawców z Europy i ze świata. Inwestycje firmy Google w stworzenie regionu chmurowego w Polsce to 2 mld dolarów, zaś firmy Microsoft to 1 mld dolarów. Region chmurowy, to podobnie jak w projekcie ustawy, co najmniej trzy centra przetwarzania danych. Obie inwestycje są kilkukrotnie większe niż wskazany w projekcie ustawy koszt stworzenia KCPD.

Co więcej, uruchomienie regionu Google – co oznacza nie tylko przygotowanie lokalizacji i postawienie budynków, ale dostępność usług dla klientów – zostało osiągnięte w dwa lata, zaś później ogłoszona inwestycja Microsoft ma się ku końcowi (obecnie od chwili rozpoczęcia prac minęło nieco ponad dwa lata). Obydwie inwestycje były bardzo dobrze przyjęte przez polski rząd, czego dowodem było osobiste zaangażowanie się Premiera Mateusza Morawieckiego.

Źródła:

<https://www.radiomaryja.pl/informacje/inwestycja-google-w-polsce-moze-byc-warta-2-mld-dolarow/>
<https://www.tvp.info/47889231/microsoft-inwestuje-w-baze-danych-w-polsce-premier-mateusz-morawiecki-niech-z-chmury-danych-spadnie-deszcz-pomyslow-wieszwiecej>

Tego rodzaju inwestycje nie są domeną wyłącznie internetowych gigantów, ale także firm mniejszych np. DATA 4. W załączonej informacji o budowie centrum przetwarzania o powierzchni 15 000 m.kw. ze stycznia 2022 roku warto zwrócić uwagę, że oddanie pierwszego etapu będzie miało miejsce już w I kwartale 2023 roku, czyli nieco ponad rok od rozpoczęcia prac.

Źródło: <https://itwiz.pl/data4-zainwestuje-ponad-1-mld-zl-w-budowe-nowego-data-center-pod-warszawa/>.

- b) Inwestycje w Polsce w tworzenie nowoczesnych centrów przetwarzania danych nie są unikalne.

Polscy operatorzy centrów przetwarzania danych są równie sprawni w budowie jak centrów przetwarzania danych jak firmy międzynarodowe, a skala ich działania jest duża i rosnąca.

Związek Polska Chmura, zrzeszający dziesięciu polskich dostawców (Asseco Cloud, ComPaas, Equinix, Main, Netia, Park Naukowo-Technologiczny w Opolu, Polcom, Sinersio, Talex, Wrocławskie Centrum Sieciowo-Superkomputerowe) to ponad 20 centrów przetwarzania danych o 40 tysiącach łącznej powierzchni datacenter, czyli średnio o wielkościach porównywalnych centrami danych wymienionych w projekcie KCPD. Wszystkie te inwestycje to efekt ostatnich 4-5 lat. Warto zwrócić uwagę, że Związek Polska Chmura nie stowarzysza wielu wiodących polskich operatorów centrów przetwarzania danych, a łączna powierzchnia centrów przetwarzania jest znacznie większa niż tylko ta przedstawiana przez związek – porównaj p. c) poniżej.

Źródło: <https://polska-chmura.pl/polska-chmura/>

Warto dodać, że zgodnie z raportem „Research and Markets” w latach 2022-2026 w 17 krajach Europy, w tym w Polsce powstanie 650 (sześćset pięćdziesiąt) centrów przetwarzania danych, co oznacza, że są to inwestycje typowe, a firmy je budujące mają szerokie doświadczenie.

Źródło: <https://www.researchandmarkets.com/reports/5239317/data-centre-europe-outlook-and-forecast-2022>

- c) Wielkość inwestycji w KCPD oraz wielkość centrów przetwarzania danych nie są wyjątkowe dla Polski i polskich firm IT

Jeden z wiodących polskich dostawców usług komercyjnych, firma Beyond.pl, w 2020 roku zdecydowała się powiększyć jeden ze swoich CPD z 12 tysięcy metrów kwadratowych do 45 tysięcy metrów kwadratowych. A zatem dotychczasową powierzchnię, która była sześciokrotnie większa od planowanych 2 tysięcy metrów kwadratowych dla jednego CPD firma zwiększa dzisiaj do wielkości, która ponad 10-krotnie jest większa niż zapotrzebowanie polskiej administracji w 2041 roku (sic!) wskazane w ocenie skutków regulacji.

Uwaga: należy zwrócić uwagę, że Beyond nie należy do związku Polska Chmura, a zatem zarządzane przez firmę CPD nie wchodzi do statystyk wskazanych w punkcie b).

Źródło: <https://www.beyond.pl/newsy/informacje-prasowe/beyond-pl-rozpoczal-rozbudowe-kampusu-w-poznaniu-powstaje-centrum-danych-o-mocy-42mw/>

Podobne informacje można przedstawić o inwestycjach takich firm jak ATMAN (19 500 m. kw. powierzchni CPD) czy wspomianej wyżej inwestycji firmy DATA4 (15 000 m.kw. powierzchni, w tym w pierwszym etapie 2200 m.kw. powierzchni serwerowej).

Źródła:

<https://www.atman.pl/infrastruktura-2/>

<https://itwiz.pl/data4-zainwestuje-ponad-1-mln-zl-w-budowe-nowego-data-center-pod-warszawa/>

Warto również wskazać na inwestycje poczynione w ostatnich latach nie tylko przez firmy informatyczne, ale także przez operatorów telekomunikacyjnych. Skala tych inwestycji jest dobrze porównywalna do projektu KCPD, zaś wymagania bezpieczeństwa nakładane na firmy telekomunikacyjne nie odbiegają od tych jakie zostały wstępnie zarysowane w projekcie KCPD.

Źródła:

<https://www.orange.pl/poradnik-dla-firm/cloud/warsaw-data-hub-nowe-data-center-orange/>

<https://3s.pl/infrastruktura/nasze-objekty/#3s-dc-katowice-gospodarcza>

- d) Przepisy prawa są dostosowane do inwestycji takich jak Krajowe Centrum Przetwarzania Danych

Ocena Skutków Regulacji mówi (podkreślenie nasze): „Zauważyć należy, że obowiązujące ogólne przepisy prawa dotyczące realizacji inwestycji **nie są dostosowane do realizacji złożonych inwestycji** o charakterze połączonych ze sobą ośrodków obliczeniowych (centrów przetwarzania danych), jakimi są inwestycje w zakresie Krajowego Centrum Przetwarzania danych, a ich rozproszony charakter utrudnia ich sprawne przygotowanie i rozciąga je w czasie.”

Niestety, wszystkie informacje przytoczone powyżej zaprzeczają takiemu twierdzeniu – potwierdza to praktyka oraz liczne inwestycje w Polsce jakie zostały poczynione przez różne podmioty.

Jak widać z powyższych informacji argument o braku możliwości wykonania inwestycji w ciągu 2-3 lat w normalnym trybie jest chybiony. Budowa KCPD nie jest bowiem ani procesem unikalnym jak inwestycje w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu (powstało w Polsce w ostatnim czasie kilkadziesiąt CPD), ani wyjątkowym ze względu na skalę przedsięwzięcia lub jego złożoność (wiele z inwestycji było zdecydowanie większych niż projekt KCPD).

2) Cyberbezpieczeństwo i stan zagrożenia zasobów administracji rządowej

Uzasadnienie związane z podwyższeniem poziomu bezpieczeństwa i odporności również nie wskazuje na konieczność tworzenia ustawy specjalnej. Pierwsze zdanie Uzasadnienia (Projekt, str. 57) wyjaśnia przyczyny uruchomienia projektu KCPD, ale nie wyjaśnia powodów dla uchwalenia ustawy specjalnej (podkreślenia nasze): „Celem projektu ustawy o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie Krajowego Centrum Przetwarzania Danych (dalej: „projekt ustawy”) jest stworzenie ram prawnych umożliwiających realizację **inwestycji wzmacniających bezpieczeństwo cybernetyczne zasobów administracji rządowej**. Realizacji tego celu ma służyć budowa wydajnych, bezpiecznych i wysoce dostępnych usług cyfrowych z zabezpieczeniem infrastruktury krytycznej dla systemów teleinformatycznych i telekomunikacyjnych. Cel zostanie osiągnięty poprzez utworzenie połączonych ze sobą ośrodków przetwarzania danych na potrzeby Krajowego Centrum Przetwarzania Danych realizowanego w ramach Krajowego Planu Obudowy i Zwiększenia Odporności.”

Podobne, choć nieco inne uzasadnienie przynosi Ocena Skutków Regulacji: „Celem projektu ustawy o przygotowaniu i realizacji inwestycji w zakresie Krajowego Centrum Przetwarzania Danych (dalej: „projekt ustawy”) jest stworzenie ram prawnych umożliwiających sprawną realizację **inwestycji wzmacniających bezpieczeństwo cybernetyczne zasobów polskiej administracji rządowej, poprzez budowę wydajnych, bezpiecznych i wysoce dostępnych usług cyfrowych i zabezpieczenia infrastruktury krytycznej dla systemów teleinformatycznych i telekomunikacyjnych**, poprzez utworzenie ośrodków przetwarzania danych na potrzeby Krajowego Centrum Przetwarzania Danych, realizowanego w ramach zakresu wynikającego z Krajowego Planu Obudowy i Zwiększenia Odporności. Rozbudowa państwowej infrastruktury przetwarzania i dostarczania usług cyfrowych poprzez m. in. modernizację i wzmocnienie infrastruktury przetwarzania danych, czyli sieć ośrodków obliczeniowych zabezpieczających ciągłość przetwarzania i przepływu danych na potrzeby systemów IT, m.in. dla służby zdrowia, finansów, rejestrów państwowych i sądowych czy chmury rządowej, jest projektem o wysokiej wrażliwości ze względu na bezpieczeństwo państwa oraz obywateli.”

Można byłoby zatem oczekiwać od projektodawcy wykazania niezbędności uchwalenia ustawy specjalnej i przeprowadzenia inwestycji w rekordowym czasie (kilkanaście tygodni? kilka miesięcy?), co wynikałoby z poważnego zagrożenia cybernetycznego państwa. Warto również wskazać, że taka sytuacja miała miejsce na Ukrainie po rosyjskiej agresji rozpoczętej 24 lutego 2022 roku, ale przyjęte tam rozwiązania nie były związane z szybką budową np. trzech centrów przetwarzania danych w regionie Kijowa.

Organy państwa odpowiedzialne za cyberbezpieczeństwo systemów administracji w ostatnich tygodniach ogłosiły „Raport o stanie bezpieczeństwa cyberprzestrzeni RP w 2021 roku”, który wskazuje (str.9), że liczba rzeczywistych incydentów wzrosła o 15% w stosunku do roku poprzedniego (26899 do 23309), choć liczba zgłaszanych incydentów wzrosła trzykrotnie.

W 2021 roku zespół CSIRT GOV wysłał tylko 115 ostrzeżeń (str. 17). Obie przytoczone liczby wskazują na to, że poziom bezpieczeństwa cybernetycznego nie zmienił się w ostatnim czasie w sposób krytyczny. Nie były też ostatnio publikowane informacje o skutecznych atakach na systemy administracji publicznej lub krytyczne informacje dotyczące stanu cyberbezpieczeństwa państwa.

Źródło: <https://csirt.gov.pl/cer/publikacje/raporty-o-stanie-bezpi>

Warto także wskazać na liczne inicjatywy, które w ostatnich latach służyły podniesieniu bezpieczeństwa cyberprzestrzeni oraz wypowiedzi najwyższych władz nadających odpowiednią rangę zagadnieniu.

Patrz:

Premier Mateusz Morawiecki o cyberbezpieczeństwie (czerwiec 2017):

<https://polskieradio24.pl/42/1699/Artykul/1778934,Morawiecki-cyberbezpieczenstwo-moze-byc-nasza-narodowa-kompetencja>.

Uchwalenie Strategii Cyberbezpieczeństwa RP (grudzień 2019):

<https://www.gov.pl/web/cyfryzacja/strategia-cyberbezpieczenstwa-rzeczypospolitej-polskiej-na-lata-2019-2024>.

Powołanie Centralnego Biura Zwalczania Cyberprzestępczości (lipiec 2021):

<https://www.gov.pl/web/mswia/powstanie-centralne-biuro-zwalczania-cyberprzestepczosci>.

Powołanie Komponentu Wojsk Cyberprzestrzeni (luty 2022):

<https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wojska-obrony-cyberprzestrzeni-rozpoznajaja-dzialalnosc>.

Podsumowując, stworzenie Krajowego Centrum Przetwarzania Danych powinno potencjalnie przyczynić się do podniesienia, postulowanego w Uzasadnieniu (str. 57), i wzmocnienia bezpieczeństwa cybernetycznego zasobów administracji rządowej. Projektodawca nie przedstawił jednak, prócz bardzo ogólnikowych stwierdzeń, żadnych dowodów na konieczność natychmiastowej reakcji na zagrożenia oraz nie wskazał, że najpilniejszym zadaniem w przeciwdziałaniu cyberzagrożeniom jest stworzenie KCPD. Co więcej, publikowane przez właściwe rządowe agencje informacje również nie potwierdzają stanu najwyższej potrzeby i szczególnego przyspieszenia procesu.

Warto także wskazać, że Strategia Cyberbezpieczeństwa RP z grudnia 2019 w żaden sposób nie postuluje konieczności tworzenia KCPD. Wydaje się zatem stosowne by projekt KCPD był fragmentem szerszej dyskusji i strategii związanej z budowaniem wydajnej i przyjaznej dla użytkowników, ale jednocześnie bezpiecznej i odpornej e-administracji.

3) Rosnące potrzeby administracji rządowej

Ocena skutków regulacji wskazuje na problem jaki projekt ma rozwiązać (Projekt, str. 92): „W ostatnich latach, wobec zwiększającego się stale poziomu wykorzystania nowych technologii w obszarze realizacji zadań publicznych, odczuwalny jest brak (w zasobach administracji rządowej) wystarczającej powierzchni centrów przetwarzania danych (dalej CPD), przeznaczonych w szczególności na potrzeby rejestrów państwowych i rządowej chmury obliczeniowej, gdzie z usług kolokacji, w bezpieczny i nieprzerwany sposób, mogłyby korzystać podmioty publiczne co potwierdzają informacje zawarte w System Inwentaryzacji Systemów Teleinformatycznych (dalej SIST) oraz dane zebrane od partnerów KCPD. Dotyczy to m.in. Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Centrum Informatyki Resortu Finansów, Centrum e-Zdrowia oraz jednostek podległych i nadzorowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości (np. Prokuratury Krajowej i Służby Więziennej), Ministra Cyfryzacji. Na dzień sporządzenia Oceny powyżej wymienione jednostki zadeklarowały zapotrzebowanie na powierzchnię przetwarzania danych na poziomie 2400 m² (na rok 2026) i tendencję wzrostową w kolejnych latach (3200 m² na rok 2031 i 3800 m² na rok 2041). Dodatkowo Wnioskodawca bada zapotrzebowanie innych jednostek administracji w ww. zakresie. Wg bazy SIST w administracji publicznej na dzień sporządzania Oceny znajduje się około 16000 m² powierzchni serwerowej, przy czym powierzchnia wolna stanowi jedynie 8% i jest rozdrobiona na wiele ośrodków.”.

Jednak wskazany problem i sposób jego rozwiązania nie wskazuje na konieczność uchwalenia i wdrożenia ustawy specjalnej, a jedynie pokazuje doskonale znany od lat, ale wcale nie wskazywany jako krytyczny dla normalnego działania administracji, poziom nasycenia technologicznego.

Chcielibyśmy przy tym zwrócić uwagę na pewien szczegół, który wskazuje na to, że przygotowaniu OSR nie towarzyszyła głębsza analiza potrzeb. Tym szczegółem jest używanie powierzchni przetwarzania danych jako kluczowego parametru w opisie potrzeb w zakresie CPD. Rzeczywiście, ten parametr jest dosyć często wskazywany w opisach centrów przetwarzania, ale jako wtórny i pomocniczy, a nie zasadniczy. Tym co rzeczywiście jest stosowane przez operatorów CPD jest moc jaką może pobierać ośrodek, ponieważ ona decyduje w dłuższej perspektywie o możliwościach związanych z CPD, dostępnością mocy obliczeniowej i ciągłością biznesową.

Budzi wątpliwości projekcja potrzeb na lata następne. Łącząc dwa elementy – potrzebę niemal dwukrotnego powiększenia powierzchni CPD do roku 2041 (3800 m.kw. i 2000 m.kw.) oraz prawo Moore’a, które mówi, że moc obliczeniowa podwaja się co 18 miesięcy (przyjmijmy dalej dla uproszczenia rachunków, że co 2 lata) możemy sprawdzić jak wielkie zasoby informatyczne będą niezbędne polskiej administracji zgodnie z przedstawionym OSR. Pomiędzy 2023 a 2041 rokiem mamy dziewięć dwuletnich okresów, a zatem możliwości obliczeniowe wzrosną o 2 do potęgi 9, czyli 512 razy. Zaś poprzez powiększenie powierzchni jeszcze niecałe dwa razy. Czyli projektodawca założył, że polska administracja rządowa będzie potrzebowała około 1000 (tysiąca) razy więcej możliwości obliczeniowych niż dzisiaj.

Powyższe nie przywołujemy by doszukiwać się błędu, ale jedynie w celu wskazania, że proces przygotowania założeń do projektu ustawy był bardzo szybki i pobieżny.

Podsumowując, Projektodawca nie wskazał ani w Uzasadnieniu, ani w ocenie skutków regulacji przyczyn, które nakazywałyby uchwalenie specjalnej ustawy w związku z gwałtownym wzrostem zapotrzebowania na zasoby obliczeniowe.

Kończąc tę część uwag chcielibyśmy powtórzyć rekomendację:

Nie ma racjonalnego powodu wprowadzenia niniejszej ustawy. Rekomendujemy zakończenie prac nad nią i przejście do normalnego trybu tworzenia Krajowego Centrum Przetwarzania Danych (KCPD), które jako element cyfrowej administracji może stać się istotnym składnikiem rozwoju.

2. Uwaga ogólna: Wysokie koszty KCPD w przypadku uchwalenia ustawy specjalnej

Rekomendacja:

Poprzez wprowadzenie ustawy specjalnej, która w znaczący sposób może zmienić konkurencyjność ofert na rynku staje się bardzo prawdopodobne znaczne zwiększenie ceny i nieracjonalne zarządzanie budżetem. Dlatego też rekomendujemy porzucenie rozwiązania polegającego na uchwaleniu ustawy specjalnej i procedowanie w normalnym trybie.

Uzasadnienie:

W pierwszej uwadze ogólnej wskazaliśmy przyczyny, dla których prowadzenie projektu w trybie uchwalenia ustawy specjalnej nie ma racjonalnego uzasadnienia ani ze względu na czas, ani na unikalność projektu, ani jego skalę. Projektodawca nie wykazał też stanu pilności ze względu na szybko rosnące potrzeby administracji ani ze względu na cyberbezpieczeństwo. W niniejszej uwadze chcieliśmy wskazać, że nieuzasadniony pośpiech może prowadzić do zawyżonych kosztów przedsięwzięcia.

Przywołajmy ponownie przykład inwestycji firmy DATA4. Całość inwestycji to jak wskazuje inwestor ponad 1 mld złotych, a łączna powierzchnia centrów przetwarzania danych to 15 tysięcy m.kw. Wynikałoby z tej informacji, że efektywność inwestycji DATA 4 będzie 2,5-3x większa niż tej przewidywanej w KCPD. Zakładając dodatkowe wymagania bezpieczeństwa jakie może pociągać KCPD można jednak wskazać, że inwestycja firmy będzie 1,5 – 2x bardziej efektywna.

Wskazuje to niestety na potencjalne przepłacenie kontraktu, który – co wykazywaliśmy w pierwszej uwadze – może być zrealizowany w normalnym trybie postępowania.

3. Uwaga ogólna: Inne sposoby osiągnięcia wskazanych celów

Rekomendacja:

Podniesienie cyberbezpieczeństwa, odporności jak również zwiększenie możliwości potencjału polskiej e-administracji może być osiągnięte nie tylko w drodze stworzenia KCPD. Projekt całkowicie pomija te aspekty – powinien zatem być doprecyzowany z uwzględnieniem innych metod.

Uzasadnienie:

Projekt KCPD jest odzwierciedleniem sposobu organizacji e-administracji sprzed kilkunastu lat. W tamtym czasie nie było innej metody na zwiększenie cyberbezpieczeństwa poprzez konsolidację centrów przetwarzania danych, tworzenia centralnych agencji informatycznych i wzmacniania infrastruktury własnej i powiększania personelu. Jednak zarówno narastający poziom cyberzagrożeń, w tym pojawienie się ataków sponsorowanych przez państwa, jak i towarzyszący rozwój technologii chmurowych wraz z inwestycjami podmiotów komercyjnych w cyberbezpieczeństwo obraz ten zmieniły. Podobnie rzecz ma się z możliwościami szybkiego skalowania mocy obliczeniowej na rzecz administracji, przy czym warto patrzeć się na to także w kontekście wieloletniej eksploatacji i nieuchronnej deprecjacji zakupów dla infrastruktury własnej.

Warto przy tym zwrócić uwagę, że dostawcy takich usług podlegają coraz dalej posuniętej kontroli. Obecnie jako Dostawcy Usług Cyfrowych, co wynika z dyrektywy NIS oraz ustawy o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa. Kolejne akty prawne takie jak Dyrektywa NIS2, zgodnie z którą będą także Operatorami Usług Kluczowych, certyfikaty EUCS czy rozporządzenia Data Services Act jeszcze bardziej czynią z takich dostawców firmy obiektywnie zweryfikowane. Niektórzy z dostawców mają także poświadczenia bezpieczeństwa przemysłowego i dysponują odpowiednim personelem.

W chwili obecnej już tylko Francja i Niemcy promują w Unii Europejskiej monolityczny sposób prowadzenia centralnej administracji. Inne kraje mają dużo elastyczniejsze podejście do tej kwestii i poszły znacznie dalej niż Polska. Przywołajmy kilka przykładów:

1) Elastyczność: Chmura publiczna

Polska i uchwała WIIP były w swoim czasie pionierskie w skali Europy, jednak od tamtego czasu inne kraje uczyniły dużo więcej dla wykorzystania chmury publicznej w administracji.

Grecja uchwaliła ustawę (2021), w której przetwarzanie w chmurze publicznej ma pierwszeństwo nad innymi formami przetwarzania. Wprowadzono odmienne wymagania dla chmury dla administracji, dla służby zdrowia i dla edukacji oraz nauki.

Rumunia wprowadziła rozporządzenie specjalne (czerwiec 2022) dające podobne pierwszeństwo rozwiązaniom w chmurze publicznej, jak wcześniej zrobiła to Grecja. Warto podkreślić, że jedną z głównych przesłanek wprowadzenia tego rozporządzenia było wykorzystanie przez Rumunię środków pochodzących z tamtejszego Krajowego Planu Odbudowy (w nomenklaturze unijnej: RRF). Malta przeniosła swoją administrację centralną do chmury publicznej. Szeroko wykorzystują chmurę także Holandia i Komisja Europejska.

2) Odporność: projekt e-ambasady

Pionierem tego typu rozwiązań była Estonia po 2007 roku, która jako pierwsza dopuściła możliwość przechowywania i przetwarzania danych administracji państwowej poza granicami państwa. Ta idea wynikała z doświadczeń z cyberataku pochodzącego z Federacji Rosyjskiej. E-ambasada, czyli zapasowe CPD zostało zlokalizowane w Luksemburgu.

Z oczywistych względów Ukraina była zmuszona do bardzo szybkiego przenoszenia zasobów, w tym zasobów administracji publicznej, do chmur publicznych. Na podobny krok i uchwalenie odpowiedniej ustawy zdecydowała się Litwa (2022).

Projekt KCPD powinien stać się elementem szerszej strategii, która mówiłaby które zasoby administracji (rejstry referencyjne) powinny znaleźć się w tej infrastrukturze, a także jakie wymagania powinno się postawić przed polską e-ambasadą oraz jakie racjonalne warunki nałożyć na przetwarzanie w chmurze publicznej, co powinno przynieść znaczną poprawę cyberbezpieczeństwa i odporności.

3) Cyberbezpieczeństwo: Informacje niejawne w chmurze publicznej

Portugalia kilka lat temu wprowadziła możliwość przechowywania i przetwarzania odpowiednio zabezpieczonej informacji w chmurze publicznej.

Przykłady certyfikowanych produktów: <https://www.gns.gov.pt/pt/cert-comerciais/>
(proces przedłużania certyfikatów jest na ukończeniu).

Podsumowując, dyskusja nad projektem KCPD powinna uwzględniać przy określeniu celów do osiągnięcia również inne metody i środki. Wskazane w Uzasadnieniu podniesienie cyberbezpieczeństwa i odporności, a także możliwości zwiększenia mocy obliczeniowej mogą być osiągnięte w części lub całości w inny sposób. Takie podejście w znaczący sposób powinno poprawić sposób strategicznego rozwoju polskiej administracji z wykorzystaniem różnych rozwiązań.

Warto także przywołać raport przygotowany przez Polską Chmurę i dotyczącą sektora GovTech wskazujące na niewielki procent (25%) instytucji wykorzystujących chmurę, w dodatku tylko w niewielkiej części przechowującej tam dane (8%). Jak wskazuje badanie kryterium wyboru dostawcy, które zdobyło najwięcej głosów jest bezpieczeństwo poświadczane certyfikatami. Nie ma zatem mowy o tym by odbiorcy w administracji nie traktowali z całą należytą starannością problemów cyberbezpieczeństwa i odporności.

4. Uwaga ogólna: zbyt wysoki udział wydatków na KCPD z budżetu Krajowego Planu Odbudowy

Rekomendacja:

Uważamy, że nakłady na KCPD stanowią zbyt dużą część potencjalnie dostępnych funduszy z Krajowego Planu Odbudowy, jakie zostały przeznaczone na rozwój e-usług oraz podniesienie cyberbezpieczeństwa. Ze względu na wskazane powyżej inne sposoby i środki osiągnięcia tych celów nie wydaje się racjonalne tak poważne zaangażowanie finansowe.

Uzasadnienie:

Nie mamy wglądu do ostatecznej wersji Krajowego Planu Odbudowy, jednak pewne informacje są dostępne i pozwalają na dokonanie analizy. Zgodnie z informacjami przygotowanymi przez Komisję Europejską polski KPO przewiduje budżet 420 milionów euro na rozbudowę e-usług oraz 443 miliony euro na poprawę cyberbezpieczeństwa infrastruktury państwowej. Jednocześnie ustawa KCPD przewiduje wydatek ponad miliarda złotych tylko na część budowlaną, bez wskazywania i oceny jakie będą dalsze wydatki na wyposażenie informatyczne i łącznościowe centrów.

Projektodawca potwierdza w Uzasadnieniu, że budżet związany z ustawą KCPD ma pochodzić właśnie z tych środków (str. 57): „Cele ustawy wpisują się w realizację komponentu infrastruktura przetwarzania danych oraz optymalizacja infrastruktury służb państwowych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, (określonych szczegółowo w KPO), które dotyczą wyłącznie podmiotów administracji publicznej i mogą być realizowane wyłącznie przez podmioty administracji publicznej lub przez nią nadzorowane m.in. państwowe instytuty badawcze.”.

Przyjmując dla ułatwienia rachunku, że jedno euro odpowiada 5 zł, wydatki z KPO związane z ustawą KCPD wynoszą 200 milionów euro. Oznaczałoby to ponad 20% wszystkich wydatków przeznaczonych na e-usługi i poprawę bezpieczeństwa zostało wydatkowane na prace budowlane. Zakładając dalsze wydatki związane z częścią teleinformatyczną prawdopodobnie należy oczekiwać przynajmniej podwojenia tej wartości i łączną wartość 400 milionów euro. A zatem jeden projekt KCPD skonsumowałby około połowy wszystkich środków, co ze względu na możliwości tworzenia e-usług oraz innych sposobów zapewnienia odporności i cyberbezpieczeństwa nie wydaje się racjonalne. Patrz poprzednia uwaga.

Rekomendujemy zatem ponowną analizę potrzeb i racjonalizację wydatków do poziomu niezbędnego minimum.

Źródła:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/recoveryandresilience_poland-factsheet_en.pdf

<https://www.gov.pl/web/planodbudowy/kpo-wyslany-do-komisji-europejskiej>

III. Uwagi szczegółowe

1. Art. 2 p. 6) Projektu Ustawy (dot. światłowodów)

Rekomendacja:

„Krajowe Centrum Przetwarzania Danych – sieć ośrodków obliczeniowych połączonych łączami światłowodowymi sieć połączonych centrów przetwarzania danych”.

Uzasadnienie:

Centra przetwarzania danych (patrz uwaga dot. ośrodków obliczeniowych) mogą być połączone z pomocą różnych rozwiązań technicznych, niekoniecznie światłowodów.

2. Art. 2 p. 6) Projektu Ustawy (dot. ciągłości przepływu danych)

Aktualne brzmienie: „(...)w sposób zabezpieczający ciągłość przepływu danych na potrzeby systemów teleinformatycznych wykorzystywanych dla potrzeb w administracji publicznej, dostawców kluczowych usług publicznych oraz przedsiębiorstw.”.

Wymagana jest zmiana w tym zapisie ponieważ ciągłość przepływu danych ma w tym przypadku szersze znaczenie niż tylko przepływ danych pomiędzy poszczególnymi centrami danych, a zatem jest funkcją usług operatora telekomunikacyjnego, z którego korzystają wymienione w tym punkcie podmioty. Chcemy także zwrócić uwagę, że doświadczenia ukraińskie mówi by mieć na względzie podczas projektowania także inne sposoby łączności.

3. Art. 2 p. 6) Projektu Ustawy (dot. dostawców kluczowych usług publicznych)

Aktualne brzmienie: „w sposób zabezpieczający ciągłość przepływu danych na potrzeby systemów teleinformatycznych wykorzystywanych dla potrzeb w administracji publicznej, dostawców kluczowych usług publicznych oraz przedsiębiorstw”.

Nie udało nam się odnaleźć definicji kluczowego dostawcy usług publicznych. Zapis taki powinien mieć swój odnośnik w prawie.

4. Art. 2 p. 6) Projektu Ustawy (dot. przedsiębiorców)

Rekomendacja:

„(...) w sposób zabezpieczający ciągłość przepływu danych na potrzeby systemów teleinformatycznych wykorzystywanych dla potrzeb w administracji publicznej, dostawców kluczowych usług publicznych ~~oraz~~ **przedsiębiorstw**”.

Uzasadnienie:

Zapis może wskazywać na udzielanie pomocy publicznej niektórym (jakim?) przedsiębiorcom, może być także elementem konkurencji państwowego KCPD wobec ofert dla przedsiębiorców. Proponujemy całkowicie wykreślić „przedsiębiorców” z definicji.

5. Art. 2 p. 8) Projektu Ustawy (dot. ośrodka obliczeniowego)

Rekomendacja:

„~~Ośrodek obliczeniowy~~ **Centrum przetwarzania danych** – obiekt budowlany składający się z budynków, budowli, obiektów małej architektury i urządzeń budowlanych, którego podstawowym przeznaczeniem jest zgrupowanie pomieszczeń, połączeń i obsługi urządzeń techniki informatycznej oraz sieci telekomunikacyjnych zapewniających usługi przechowywania, przetwarzania i dostarczania danych wraz

z pełnym wyposażeniem i infrastrukturą do dystrybucji energii i zapewnienia parametrów środowiskowych oraz koniecznego poziomu odporności i zabezpieczeń wymaganych w celu zapewnienia odpowiedniej dostępności usług”.

Uzasadnienie:

Określenie „ośrodek obliczeniowy” jest używane wyłącznie w definicji zapisanej w art. 2 p.6) oraz w art. 36 Projektu Ustawy. Zarówno w Uzasadnieniu, jak i OSR używa się pojęcia centrum przetwarzania danych. Proponujemy zatem przyjąć taką definicję, nie tylko ze względu na samą ustawę, ale powszechne wykorzystanie tego pojęcia w innych aktach prawnych i rekomendacjach (np. komunikat chmurowy KNF z 23 stycznia 2022 roku).

6. Art. 2 p 8) Projektu Ustawy (dot. koniecznego poziomu odporności)

Aktualne brzmienie: „(...)koniecznego poziomu odporności i zabezpieczeń wymaganych w celu zapewnienia odpowiedniej dostępności usług.”.

Nie potrafimy wskazać umocowanego w prawie ani poziomu odporności i zabezpieczeń, ani odpowiedniego poziomu dostępności usług. Ze względu na to, że ustawa dotyczy procesu budowlanego tego typu wymagania powinny być znane już przy procesie projektowania, ponieważ od tego zależy postępowanie i koszty. Projekt ustawy porusza niektóre z tych zagadnień np. w art. 36, ale brakuje całościowego podejścia lub informacji w uzasadnieniu lub ocenie skutków regulacji.

Warto przy tym wskazać, że problematyka nie jest obca polskim jednostkom administracji, np. w tzw. komunikacie chmurowym Komisji Nadzoru Finansowego z 23 stycznia 2020 są precyzyjnie podane normy, które powinny być spełnione.

7. Art. 36 Projektu Ustawy

Proponujemy wykreślenie tego artykułu ze względu na jego niepełność, brak dyskusji nad jego treścią i niektórymi rażącymi brakami.

Uwaga 1: Zapisy art. 36 – jeśli są związane z zapewnieniem bezpieczeństwa centrów przetwarzania – nie powinny znajdować się w specjalnej ustawie, ale w aktach prawnych dotyczących zarządzania kryzysowego, ochrony infrastruktury krytycznej lub aktów prawnych związanych z obronnością. Takie zapisy powinny służyć nie tylko tej jednej inwestycji.

Uwaga 2: Niejasne są powody przyjęcia poszczególnych odległości, zwłaszcza, że podane są one w sposób mechanicznych. Dlaczego „odległość od obiektów, w których przetwarza się lub przechowuje materiały i substancje wybuchowe, łatwopalne, toksyczne, chemiczne, składowisk odpadów nie zakwalifikowanych jako zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku powstania awarii przemysłowej” (p.11) czyli obiektów, które mogą stanowić zagrożenie praktycznie cały czas podczas eksploatacji centrum przetwarzania danych została podana na 1 km, zaś odległość od torów kolejowych, gdzie prawdopodobieństwo jest

zdecydowanie mniejsze (tylko podczas przewożenia niebezpiecznych substancji lub podczas wojny) na 800 metrów (p. 3).

Odległość od lotniska może mieć sens jeśli CPD będzie na linii podejścia do pasów lotniska, ale nie ma większego znaczenia jeśli będzie poza tym terenem.

Skąd pojawił się zapis o kopalniach (p. 14)? Zakładamy przy tym, że ustawa specjalna miałaby dotyczyć trzech CPD na terenie województwa mazowieckiego.

Dlaczego porównując przytoczony wyżej p. 11) z p. 15) ten drugi może znajdować się tylko o 600 metrów dalej? Przyjmujemy przy tym definicję „*objektu jądrowego*” jak w prawie atomowym: „*obiekt jądrowy – elektrownię jądrową, reaktor badawczy, zakład wzbogacania izotopowego, zakład wytwarzania paliwa jądrowego, zakład przerobu wypalonego paliwa jądrowego, przechowalnik wypalonego paliwa jądrowego, a także bezpośrednio związany z którymkolwiek z tych obiektów i znajdujący się na jego terenie obiekt służący do przechowywania odpadów promieniotwórczych;*” Ciekawe także skąd 1600 metrów – czyżby w oryginalnych przepisach była odległość określona w milach?

Uwaga 3: Jeśli zapisy art. 36 rzeczywiście miały służyć zapewnieniu bezpieczeństwa fizycznego CPD to powinny być znacznie szersze.

Przykłady: opisywać zasady ruchu w pobliżu obiektu, np. brak dróg prowadzących prosto do obiektu co umożliwiałoby atak terrorystyczny z pomocą pojazdu wypełnionego materiałami wybuchowymi; opisywać teren wolny wokół obiektu umożliwiający instalacje obrony bezpośredniej; opisywać lokalizację CPD jako strefę wolną od lotów pojazdów bezałogowych itd.

Uwaga 4: Zgodnie z zapisami art. 36 można postawić centrum przetwarzania danych na środku wielkiego osiedla mieszkaniowego, jeśli tylko spełnione są warunki zapisane w p. 12.

Mamy jasność, że nie ma takiej intencji budowy CPD, jednak skoro już tworzy się takie zapisy w ustawie enumeratywnie wymieniające wymagania to warto także wskazać na taki aspekt. Podejrzewamy, że takich niespodziewanych rozwiązań może być więcej

Uwaga 5: Art. 36 jest jedyną częścią ustawy, gdzie wykorzystuje się definicję „*ośrodka obliczeniowego*” – proponujemy zmienić to na centrum przetwarzania danych, tak jak to jest konsekwentnie używane w ustawie, uzasadnieniu i OSR.

8. Art. 51 Projektu Ustawy

Rekomendacja:

~~„Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.~~ Ustawa wchodzi w życie następnego dnia od dnia zwolnienia przez Komisję Europejską funduszy Krajowego Planu Odbudowy dla Polski.”.

Uzasadnienie:

Proponowany Projekt Ustawy przewiduje finansowanie Krajowego Centrum Przetwarzania Danych w znacznej części z funduszy z Krajowego Planu Odbudowy. Co istotne, na dzień dzisiejszy, pomimo akceptacji Krajowego Planu Odbudowy przez Komisję Europejską, wciąż nie ma jasności co do wypłacenia tych funduszy. Niepewność takich obciążeń przy tak wyjątkowo niekorzystnych warunkach otoczenia zewnętrznego stanowi ogromne ryzyko w świetle finansów publicznych, które już są obarczone ciężarem wydatków związanych z walką z COVID-19 oraz łagodzeniem jego skutków. Proponowane brzmienie przepisu stanowi gwarant, iż przewidywana inwestycja o tak dużej skali nie będzie stanowić niezaplanowanego obciążenia dla budżetu państwa.

KL/332/164/ET/2022

